

**POLICY
BRIEF****PHÁT TRIỂN DI SẢN BAO TRÙM TẠI
ĐỀN ĐÔNG CÔNG, TỈNH YÊN BÁI,
VIỆT NAM****INCLUSIVE HERITAGE DEVELOPMENT
AT ĐÔNG CÔNG TEMPLE, YÊN BÁI
PROVINCE, VIETNAM**

NHỮNG ĐIỂM CHÍNH SÁCH NỔI BẬT

- Đền Đông Công đã biến đổi từ một địa điểm tín ngưỡng địa phương thành một trung tâm tâm linh và du lịch lớn của khu vực.
- Việc phát huy di sản dưới sự dẫn dắt bởi nhà nước đã củng cố các cấu trúc quản lý của chính quyền, nhưng đồng thời làm giảm vai trò của cộng đồng Tày Khao địa phương trong các quyết định liên quan đến nghi lễ và phát triển.
- Hiện tượng thương mại hóa ngày càng gia tăng trong du lịch tâm linh có nguy cơ tạo ra bất bình đẳng xã hội và làm suy yếu các thực hành nghi lễ truyền thống.
- Thể chế hóa sự tham gia của cộng đồng trong quản trị đền có thể góp phần duy trì tính bền vững văn hóa, đồng thời bảo đảm các cộng đồng dân tộc địa phương được hưởng lợi từ quá trình phát triển.

POLICY HIGHLIGHTS

- Đông Công Temple has evolved from a local ritual site into a major regional spiritual and tourism center.
- State-led heritage promotion has strengthened official management structures but reduced the influence of the local Tày Khao community in ritual and development decisions.
- Increasing commercialization of spiritual tourism risks generating social inequalities and weakening traditional ritual practices.
- Institutionalizing community participation in temple governance can support cultural sustainability while ensuring that local ethnic communities benefit from development.

GIỚI THIỆU

Đền Đông Công, tọa lạc tại huyện Văn Yên, tỉnh Yên Bái, đã trở thành một địa điểm tâm linh quan trọng ở miền Bắc Việt Nam. Trong lịch sử, đền gắn liền với các hệ thống tín ngưỡng và thực hành nghi lễ địa phương được cộng đồng Tày Khao duy trì. Từ lâu, đền cũng là một không gian linh thiêng quan trọng đối với những người hành hương và các “thanh đồng” người Kinh đến từ nhiều nơi ngoài khu vực. Trong những năm gần đây, chính quyền cấp tỉnh và huyện đã thúc đẩy phát triển ngôi đền như một phần của chiến lược rộng hơn nhằm mở rộng du lịch văn hóa và phát triển kinh tế tâm linh. Các khoản đầu tư vào cơ sở hạ tầng, việc mở rộng lễ hội và xây dựng

thương hiệu di sản đã góp phần chuyển đổi Đền Đông Công từ một địa điểm tín ngưỡng gắn bó với cộng đồng địa phương thành một điểm đến tôn giáo và tâm linh phổ biến, thu hút ngày càng nhiều khách hành hương và khách du lịch. Trong khi quá trình phát triển này tạo ra các cơ hội kinh tế cho khu vực, nó cũng làm thay đổi cơ cấu quản trị và quan hệ quyền lực trong không gian di sản. Khi các hoạt động tại đền ngày càng được thể chế hóa và thương mại hóa, những căng thẳng đã xuất hiện giữa mục tiêu phát triển kinh tế và việc bảo tồn các truyền thống nghi lễ dựa vào cộng đồng.

INTRODUCTION

Đông Công Temple, located in Văn Yên District in Yên Bái Province, has become a significant spiritual site in northern Vietnam. Historically connected to local belief systems and ritual practices maintained by the Tày Khao community, the temple has long served as an important sacred site for Kinh pilgrims and “mediums” from far beyond the region. In recent years, provincial and district authorities have promoted the temple as part of broader strategies to expand cultural tourism and spiritual economic development. Infrastructure investments, festival expansion, and heritage branding have contributed

to the transformation of Đông Công Temple from a locally embedded religious site into a popular religious and spiritual destination, attracting increasing numbers of pilgrims and tourists. While this development has generated economic opportunities for the region, it has also altered governance structures and power relations within the heritage space. As temple activities become more institutionalized and commercialized, tensions have emerged between economic development objectives and the preservation of community-based ritual traditions.

VẤN ĐỀ ĐẶT RA

Các cơ chế quản trị di sản hiện nay tại đền Đông Cuông đã hạn chế vai trò chính thức của cộng đồng Tày Khao địa phương trong quá trình ra quyết định liên quan đến quản lý đền, tổ chức nghi lễ và phát triển du lịch. Nghiên cứu cho thấy, trong khi các cơ quan nhà nước đã mở rộng sự hiện diện của mình trong không gian di sản thông qua các ban quản lý chính thức và cơ cấu hành chính, những người thực hành nghi lễ địa phương và thành viên cộng đồng thường vẫn nằm ngoài các cơ chế quản trị chính thức. Đồng thời, quá trình thương mại hóa trogn du lịch tâm linh ngày càng định hình ngôi đền như một nguồn lực kinh tế, trong đó ưu tiên số lượng khách tham quan và khả năng tạo doanh thu.

Động thái này có nguy cơ dẫn đến một số thách thức:

- Ngoài lễ hóa tri thức và người thực hành nghi lễ bản;
- Gia tăng bất bình đẳng xã hội trong việc tiếp cận các lợi ích kinh tế;
- Làm suy giảm quyền làm chủ của cộng đồng đối với di sản địa phương;
- Làm phát sinh những căng thẳng tiềm ẩn giữa mục tiêu phát triển và tính bền vững văn hóa.

Nếu không có các cơ chế bảo đảm sự tham gia thực chất của cộng đồng địa phương, phát triển di sản có thể làm suy yếu chính những thực hành văn hóa tạo nên ý nghĩa và giá trị của địa điểm này.

STATEMENT OF THE PROBLEM

Current heritage governance arrangements at Đông Cuong Temple provide limited formal roles for the local Tày Khao community in decision-making processes related to temple management, ritual organization, and tourism development. Research shows that while state institutions have expanded their presence in the heritage space through official management committees and administrative structures, local ritual practitioners and community members often remain outside formal governance mechanisms. At the same time, commercialization of spiritual tourism increasingly frames the temple as an economic resource, prioritizing visitor numbers and revenue generation.

This dynamic risks producing several challenges:

- Marginalization of indigenous ritual knowledge and practitioners;
- Growing social inequalities in access to economic benefits;
- Reduced community ownership of local heritage;
- Potential tensions between development goals and cultural sustainability.

Without mechanisms that ensure meaningful participation of local communities, heritage development may undermine the very cultural practices that give the site its significance.

DI SẢN NHƯ LÀ “KHÔNG GIAN KHẢ THỂ”

Nghiên cứu của chúng tôi khái niệm hóa đền Đông Cuông như một “không gian khả thể” – một không gian năng động, nơi nhiều chủ thể tương tác, thương thảo và tái định hình các thực hành di sản, nhưng với những kết quả không đồng đều và khó dự đoán.

Thứ nhất, các chính sách và thực hành di sản tại đền không chỉ được quyết định bởi các diễn ngôn chính thức của Nhà nước hay cái mà các học giả về di sản gọi là “Diễn ngôn Di sản được ủy quyền” (Authorized Heritage Discourse – AHD). Thay vào đó, hoạt động quản trị và các thực hành nghi lễ liên tục được điều chỉnh thông qua quá trình thương thảo giữa nhiều chủ thể khác nhau,

bao gồm cán bộ chính quyền, các cơ quan quản lý đền, những người thực hành nghi lễ, khách hành hương và cư dân địa phương.

Thứ hai, vai trò của Nhà nước trong không gian di sản đã được tăng cường đáng kể. Các cấu trúc quản lý chính thức, thường do chính quyền địa phương đứng đầu, ngày càng điều tiết các hoạt động tại đền, lễ hội và phát triển du lịch. Các thể chế này đóng vai trò quan trọng trong việc quảng bá đền như một điểm đến trong các mạng lưới du lịch tâm linh của khu vực.

Đồng thời, cộng đồng Tày Khao vẫn tiếp tục khẳng định sự hiện diện của mình thông qua nhiều hình thức thương thảo khác nhau. Những người thực hành nghi lễ địa phương duy trì thẩm quyền tâm linh thông qua tri thức truyền thống, trong khi các thành viên cộng đồng huy động các câu chuyện và diễn ngôn văn hóa, thậm chí viện dẫn sự can thiệp của các lực lượng thần linh như một phần trong chiến lược duy trì ảnh hưởng đối với các thực hành nghi lễ.

Thứ ba, sự mở rộng nhanh chóng của du lịch tâm linh đã làm gia tăng mức độ thương mại hóa trong hệ sinh thái tín ngưỡng xung quanh ngôi đền. Các cơ hội kinh tế gắn với lễ hội, hoạt động hành hương và các dịch vụ

liên quan đến du lịch đang ngày càng gia tăng, nhưng khả năng tiếp cận những cơ hội này lại không đồng đều. Trong nhiều trường hợp, lợi ích tập trung vào các thể chế chính thức hoặc các chủ thể người Kinh, trong khi các hộ gia đình thuộc cộng đồng dân tộc thiểu số địa phương có năng lực hạn chế trong việc tham gia và hưởng lợi một cách công bằng từ các thị trường du lịch đang phát triển.

Những diễn biến này cho thấy đền Đông Cuông không phải là một địa điểm di sản tĩnh tại, mà là một không gian cạnh tranh, nơi mà bản sắc văn hóa, phát triển kinh tế và các thực hành tâm linh giao thoa với nhau.

HERITAGE AS A “SPACE OF POSSIBILITY”

Our research conceptualizes Đông Công Temple as a “space of possibility”- a dynamic arena where multiple actors interact, negotiate, and reshape heritage practices- yet with unequal and uncertain outcomes.

First, heritage policies and practices at the temple are not solely determined by official state narratives or what heritage scholars describe as Authorized Heritage Discourse (AHD). Instead, governance and ritual practices are continuously adjusted through negotiations among different actors, including government officials, temple

management bodies, ritual specialists, pilgrims, and local residents.

Second, the role of the state within the heritage space has strengthened significantly. Official management structures, typically led by local authorities, increasingly regulate temple activities, festivals, and tourism development. These institutions play a key role in promoting the temple as a destination within regional spiritual tourism networks.

At the same time, the Tày Khao community continues to assert its presence through various forms of negotiation. Local ritual practitioners maintain spiritual authority through traditional knowledge, while community members mobilize cultural narratives and even invoke divine agencies as part of strategies to maintain influence over ritual practices.

Third, the rapid expansion of spiritual tourism has intensified commercialization within the belief ecosystem surrounding the temple. Economic opportunities associated

with festivals, pilgrimages, and tourism-related services are growing, but access to these opportunities is uneven. In many cases, benefits are concentrated among formal institutions or Kinh actors, while local ethnic minority households have limited capacity to participate in and benefit equitably from emerging tourism markets.

These developments demonstrate that Đông Công Temple is not a static heritage site but a contested space where cultural identity, economic development, and spiritual practices intersect.

KẾT LUẬN

Đền Đông Công cho thấy cách mà các địa điểm di sản ngày càng được định hình bởi sự tương tác giữa các truyền thống văn hóa, các chiến lược phát triển do Nhà nước dẫn dắt và kinh tế du lịch đang mở rộng. Việc nhìn nhận ngôi đền như một “không gian khả thể” làm nổi bật cả những căng thẳng lẫn những cơ hội vốn có trong quá trình chuyển đổi này.

Việc bảo đảm cộng đồng Tày Khao có vai trò thực chất trong quản trị, đồng thời được tiếp cận và hưởng lợi từ những giá trị kinh tế do phát triển di sản tạo ra, là điều thiết yếu để duy trì đền Đông Công như một địa điểm di sản có ý nghĩa và thúc đẩy tăng trưởng công bằng. Bằng cách thể chế hóa sự tham gia của cộng đồng và hỗ trợ tri thức văn hóa địa phương, các nhà hoạch định chính sách có thể thúc đẩy một mô hình phát triển di sản bao trùm hơn, qua đó cân bằng giữa các cơ hội kinh tế và việc bảo vệ những truyền thống văn hóa đang được thực hành và duy trì trong đời sống cộng đồng.

Đông Công Temple illustrates how heritage sites are increasingly shaped by interactions between cultural traditions, state-led development strategies, and expanding tourism economies. Recognizing the temple as a “space of possibility” highlights both the tensions and opportunities inherent in this transformation.

Ensuring that the Tày Khao community has a meaningful role in governance and access to the benefits generated by heritage development is essential for preserving Đông Công Temple as a meaningful heritage site and promoting equitable growth. By institutionalizing community participation and supporting local cultural knowledge, policymakers can foster a more inclusive model of heritage development that balances economic opportunities with the protection of living traditions.

CONCLUSION

KHUYẾN NGHỊ CHÍNH SÁCH

1. Thể chế hóa sự đại diện của cộng đồng trong quản trị đền

Các ban quản lý đền nên có đại diện của cộng đồng Tày Khao, đặc biệt là các người cao tuổi và những người thực hành nghi lễ có uy tín và thẩm quyền văn hóa được cộng đồng công nhận. Sự tham gia chính thức này có thể bảo đảm tiếng nói và góc nhìn của cộng đồng địa phương được phản ánh trong các quyết định liên quan đến lễ hội, quản lý di sản và phát triển du lịch.

Để thúc đẩy phát triển di sản bao trùm, không ai bị loại trừ và bền vững tại đền Đông Công, các nhà hoạch định chính sách cần tăng cường các cơ chế công nhận và hỗ trợ vai trò của các cộng đồng dân tộc địa phương trong quản lý di sản.

2. Công nhận và hỗ trợ tri thức nghi lễ bản địa

Các chính sách cần ghi nhận tầm quan trọng về mặt văn hóa của những chuyên gia thực hành nghi lễ truyền thống và xây dựng các cơ chế hỗ trợ sự tham gia lâu dài của họ trong các nghi lễ tại đền. Điều này có thể bao gồm việc công nhận chính thức, các chương trình tư liệu hóa văn hóa và sự phối hợp với cộng đồng trong các hoạt động diễn giải và giới thiệu di sản.

3. Thúc đẩy tiềm năng du lịch dựa vào cộng đồng

Chính quyền địa phương nên hỗ trợ các chương trình giúp thành viên cộng đồng trực tiếp hưởng lợi từ phát triển du lịch theo những cách phù hợp với lợi ích và nguyện vọng của họ. Các chương trình nâng cao năng lực có thể giúp các hộ gia đình địa phương tham gia hiệu quả hơn vào kinh tế du lịch, tạo cơ hội phát triển các dịch vụ như quầy hàng ẩm thực truyền thống, sản phẩm thủ công, tour có hướng dẫn và dịch vụ lưu trú tại nhà dân (homestay).

4. Thiết lập cơ chế chia sẻ lợi ích minh bạch

Một phần doanh thu tạo ra từ lễ hội và các hoạt động du lịch có thể được sử dụng để hỗ trợ các quỹ phát triển cộng đồng hoặc các sáng kiến văn hóa địa phương. Các cơ chế chia sẻ lợi ích minh bạch có thể góp phần bảo đảm rằng phát triển dựa trên di sản thực sự đóng góp vào phúc lợi của các cộng đồng sinh sống xung quanh.

POLICY RECOMMENDATIONS

To promote inclusive and sustainable heritage development at Đông Công Temple, policymakers should strengthen mechanisms that recognize and support the role of local ethnic communities in heritage management.

2. Recognize and support indigenous ritual knowledge

Policies should acknowledge the cultural importance of traditional ritual specialists and create mechanisms to support their continued involvement in temple ceremonies. This may include formal recognition, cultural documentation programs, and collaboration in heritage interpretation initiatives.

4. Establish transparent benefit-sharing mechanisms

Revenue generated from festivals and tourism activities could partially support community development funds or local cultural initiatives. Transparent benefit-sharing mechanisms can help ensure that heritage-based development contributes to the wellbeing of surrounding communities.

1. Institutionalize community representation in temple governance

Temple management committees should include representatives from the Tày Khao community, particularly elders and ritual practitioners with recognized cultural authority. Formal participation can ensure that local perspectives inform decisions related to festivals, heritage management, and tourism development.

3. Promote community-based tourism opportunities

Local authorities should support programs that enable community members to benefit directly from tourism development in ways that align with their interests. Capacity-building initiatives could help local households participate more effectively in the tourism economy, creating opportunities to establish services such as traditional food stalls, handicrafts, guided tours and homestay experiences.

TÀI LIỆU THAM KHẢO /
BIBLIOGRAPHY

Derks, A., & Hương, C. T. (2025). Heritage as a Space of Possibility: Transformation, Commodification, and Belonging at Đông Công Temple in Yên Bái, Vietnam. Journal of Vietnamese Studies, 20(3–4), 71–97.

University of
Zurich^{UZH}

Department of Social Anthropology and Cultural Studies

THÔNG TIN DỰ ÁN
ABOUT THE PROJECT

[HTTPS://WWW.ISEK.UZH.CH/EN/ANTHROPOLOGY/RESEARCH/ARCHIVE/UNDERSTANDING-THE-HERITAGE.HTML](https://www.isek.uzh.ch/en/anthropology/research/archive/understanding-the-heritage.html)

Bản khuyến nghị chính sách này là một sản phẩm của dự án được tài trợ bởi SNF-NAFOSTED (IZVSZ1.202714) mang tên “Tìm hiểu mối liên hệ giữa di sản và phát triển tại Việt Nam: Cách tiếp cận đa chiều” giữa Viện Nghiên cứu Văn hóa (VASS) và Khoa Nhân học của Đại học Zurich. Tài liệu được chuẩn bị bởi Annuska Derks và Cao Thảo Hương.

This policy brief is an output of the SNF-NAFOSTED funded project (IZVSZ1.202714) on “Understanding heritage and development nexus in Vietnam: A Multi-scaler Approach” between Institute of Cultural Studies, (VASS) and the Department of Anthropology of the University of Zurich. It was prepared by Annuska Derks and Cao Thảo Hương.

02

* DỰ ÁN –
HIỂU VỀ DI SẢN VÀ
PHÁT TRIỂN TẠI
VIỆT NAM: CÁCH
TIẾP CẬN ĐA CHIỀU

UNDERSTANDING
HERITAGE AND
DEVELOPMENT
NEXUS IN
VIETNAM:
A MULTI-SCALAR
APPROACH
– PROJECT *